

ལམ་ལུ་ཁེ་ཤིང་ལྟོག་པའི་གཞུག་

安多藏语常用虚词释例

མཚོ་ལྷན་མི་དེགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།

安多藏语常用虚词释例

ཨ་མདོ་ཁ་སྐད་ཀྱི་རྒྱན་བཀོལ་ཆོག་པ་སྤྲད།

敏生智 编

青海民族出版社

1990 年 3 月

1993年11月—4期

安多藏语常用虚词释例

敏生智 编

青海民族出版社出版

(西宁市西关大街96号)

责任编辑：爱智 封面设计：柳忠平

青海民族印刷厂印刷

青海省新华书店发行

1990年8月第一版 1990年8月第一次印刷

印数 0001—2000

ISBN7—5420—0242—2/G·201

定价：0.90元

前 言

人类语言除了叹词之外，可以分成实词和虚词两大类。实词是有实在意义的词，即：名词、动词、形容词、数词、量词、代词等，它们是构成语言的主要成分，数量虽多，但比较容易掌握和理解。虚词是语言中的辅助成分，是帮助实词连接句子、修饰动作、表达感情和表明说话者语气的词，虽然数量不多，可它在语言中的地位和作用是相当重要的，出现的频率要比实词高得多。所以，正确地理解和掌握虚词的用法，对学好一种语言是非常必要的。

虚词一般分为：副词、连词、介词、助词、语气词等。但在不同的语言中，由于各自的特点而分类不尽相同。安多藏语是藏族语言三大方言中的比较古老的语言，它历史悠久，词汇丰富，语法结构严密而科学。初学者只要摸索出它内在的规律，就能比较容易地学好它。为了帮助一些有兴趣学习和研究安多藏语的人，尽快掌握说话技巧，并配合《安多藏语会话选编》一书的出版和满足一些读者的来信要求，特将我过去讲课中的实例编选成册，以供自学者和研究人员参考。

例句中有些较为复杂的句子采取了直译和意译两种方法，加以对照。

编者于青海民族学院

一九八九年元月三十一日

目 录

一、副词	(1)
1.表示程度的	(1)
2.表示范围的	(8)
3.表示时间的	(11)
4.表示频率的	(15)
5.表示然否的	(18)
二、连词	(21)
1.并列连词	(22)
2.转折连词 “ཁོ་ནི་”	(23)
3.转折连词 “ནང་(ནང)ལ་ནི་”	(27)
4.假设连词	(28)
5.表示顺接和因果关系的连词	(28)
6.承接连词	(31)
7.进层连词	(31)
8.因果连词	(33)
9.“མཇུག་ནས་”	(34)
三、介词	(35)
1.表示处所和依附关系的	(36)
2.表示方向、对象和关联的	(36)
3.表示起点、归向、时间的	(39)
4.表示方式和方法的	(39)
四、助词	(40)
1.结构助词	(40)

2. 时态助词	(44)
3. 语气助词	(48)
(1) 表示疑问语气的	(48)
(2) 表示肯定语气的	(51)
(3) 表示不定语气的	(55)
(4) 表示夸张语气的	(56)
(5) 表示祈使语气的	(57)
(6) 表示商榷语气的	(58)
(7) 表示劝助、嘱咐、强调语气的	(58)
(8) 表示加重语气的	(60)
(9) 表示提示语气的	(60)
五、叹词	(61)
1. 表示感叹的	(62)
2. 表示呼应的	(66)
六、“啊”在口语中的特殊作用	(66)
1. 作“属格”用	(67)
2. 作“为格”用	(67)
3. 作“自性格”用	(68)
4. 作动词、形容词词尾用	(69)
七、“哎”在口语中的用法	(69)
1. 表示疑问的	(69)
2. 作语气助词	(70)
八、句法简介	(72)
1. 主语	(73)
2. 谓语	(74)
3. 宾语	(76)

4. 定语.....	(77)
5. 状语.....	(80)
6. 补语.....	(83)
九、 句子.....	(84)
1. 单句.....	(84)
2. 复句.....	(85)

一、副 词

副词是修饰动词和形容词的一种虚词，一般都在动词、形容词之前表示程度、范围、频率、然否、语气等，它不表示具体的概念，也不修饰名词，不能单独回答问题。在安多藏语里这类词有：

1. 表示程度的

ནང་གི (ྟ) [hoh kə(ta)] 很；甚；非常；太。

ངེས་ངེས། (ངེས) [ŋi ŋi(ŋoma)] 实在；确实。

མ་ཐིང་ (གིས) [a tñer] 很；甚；太。

ག་གིས་གི [hxhi kə] 很；非常。

ཐུག་ཐུད་ (བྱིག) [rcak tɕə(zək)] 特别；格外；十分。

ཉག་པ། [riak hwa] 更加；越发。

ངེ། [tɕe] 越……；逐渐。

ཅི་ལེ་བྱིག་ [tsə ke zək] 稍微；一点儿。

ངེ་མ་བྱིག་ [tɕə ma zək] 些许；稍微。

ཅིག་ (ཅིག་ཅིག) [tɕək(tɕək tɕək)] 较；比较。

(1) ནང་གི (ྟ) [hoh kə(ta)] 很；甚；非常。

མི་རིན་སྒྲིབ་ལྷ་ཆེན་མོ་ནང་ན་བཅད་གི་སྒྲིབ་མ་ནང་གི་མང་གི་
民族学院里，藏族学生很多。

ཐི་མིང་མཁར་གི་ཚྭ་ཁང་རྙེད་གི་མཚོ་གི

西宁市的楼房非常高

ཐུ་དེ་རྙེད་གི་ཤ་གི

那个人非常好

ཁོ་གཉིས་ཀ་རྙེད་གི་འགྲིག་གི་མེད་གི

他们俩不太（甚）对劲

上述一至三例中的“རྙེད་གི”是修饰“མང་”（多）“མཚོ་”（高）“ཤ་”（好）三个形容词的，后一例的“རྙེད་གི”是修饰“འགྲིག་གི་མེད་གི”（不对劲）这一短语的，但它们的位置都必须是在被修饰的对象之前。

(2) དེས་དེས། (ངོ་མ) [ŋi ŋi(ŋo ma)] 实在，确实。

རྩི་ཆེགས་ལུ་ཆུ་ཤ་ནི་གིས་ཐོག་ཤིང་དེས་དེས་ཤ་གི

今年因为水草好，膘情实在好

ཁྱེད་བཤད་ནི་(སྐད་ཆ) དེས་དེས་བདེན་གི

你说的(话)确实正确

ཕེ་ཅིན་ན་ལྷན་མ་དེས་དེས་མང་གི

北京确实很热闹（这句话直译是：北京看的确实多正好与དེས་དེས་མང་相对应。）

ཁྱེད་ད་དེས་དེས་ཐུ་བཟང་གིག་རེད།

(你确实是一位好人)

上述两例的 ནང་གི 和 ངེས་ངེས 在所表示的程度上看，是比较深一层的，语气也比较肯定，所以凡属上述情况的，一般都用这两个词修饰动作和程度。

(3) ཨ་ཐིར། [a ther] 很；甚；太。(后面要用否定词)

ཁང་བ་གན་གི་ནང་ན་ཕྱི་ཨ་ཐིར་མང་བྱ་མེད།

(房子那个里面(在)人太多的没有)

那个房子里面人不多

བྱིས་ལོ་དེ་ཨ་ཐིར་དྲང་མ་གྱིས་མིན།

(孩子那个太老实(一个)不是)

那个孩子不太老实

ཁྱ་གཉིས་ཀ་ད་ཅང་ཨ་ཐིར་ཤལས་ནི་གྱིས་མིན།

(我俩(个)还很熟悉的不是)

我们俩还不很熟悉

མཚེ་མུན་པོ་ཨ་ཐིར་ཆེན་པོ་གྱིས་མ་རེད།

青海湖太大的(个)不是

青海湖不是太大的(湖泊)

这个“ཨ་ཐིར་”一词，一般都在一个否定词之前，表示所表达的事物在程度上不够那么深。如青海湖的大小程度与大海相对来讲的话，不是那么太大的，所以这个“太”，就

有了一种意义上的限制，它不象上两例“ནང་གི”和“ངེས་ངེས”在语气和意义上都有很肯定的意思。汉语中这一词的表达方法是否定词在前，如：不太多，不很熟，不甚理解，不太老实等等。藏语的用法与汉语相反，必须要把带否定意义的词放在它的后面，如：“ཡ་ཐིར་མི་མང་།”（很不多）；“ཡ་ཐིར་མི་ཁལ་གི”（甚不熟悉）；“ཡ་ཐིར་མི་གོ་གི”（甚不理解）；“ཡ་ཐིར་མི་དྲང་།”（太不直）。这种形式多在否定式句子中出现。

(4) གཤེས་གི [hxhi kə] 很，非常。

མི་དམངས་ཁྱེ་ཁྱིང་ནང་གི་མེ་རྟག་གཤེས་གི་ཡག་གི

人民公园里的花非常美（形容词）

དེ་གཉིས་ཀ་གཤེས་གི་ལྷ་གི

他们俩很要好（形容词）

དགེ་ཆན་གིས་དཔེ་བྱིད་ཡོད་མོ་དུས་གཤེས་གི་ཉན་དགོ

老师上课的时候，要很好地听！（动词）

གཤེས་གི་བྱ་གས།

好好地跑！（动词）

这一例中的“གཤེས་གི”一词，不但能修饰形容词，而且也

能修饰动词，相当于汉语中的“很好地”，“非常地”，“好好地”的意思。

(5) རྒྱལ་ལྷན་(ཟིག) [rcak tɕə(zək)] 特别；格外；十分。

མདའ་(ང་) དགུང་གི་ཐོག་བརྟན་རྒྱལ་ལྷན་ཟིག་ཡག་གི

昨晚的电影特别地好看

རྩ་དེ་རྒྱལ་ལྷན་ཚོད་པོ་ཟིག་རེད།

(马那(匹)特别厉害(的)是)

那匹马特别(地)厉害

དེ་རིང་གི་ཉི་མ་རྒྱལ་ལྷན་ཕྱི་གི

今天的天气格外热

“རྒྱལ་ལྷན་”一词，在安多藏语中作表示程度的付词用时，要比“རྩ་དེ་གི་”“རེས་རེས་”等词的表意深，表达的感情也较为强烈。所以，一般多用在感受特别强烈的地方。如：“今天天气很热” (དེ་རིང་གི་ཉི་མ་རྩ་དེ་གི་ཕྱི་གི) 和“今天天气特别热” (དེ་རིང་གི་ཉི་མ་རྒྱལ་ལྷན་ཕྱི་གི)，在表达程度上，后者比前者的层次要高深一些，所以它们也是有“等级”之分的。

(6) ལྷག་པོ། [rlak hwa] 更加；越发。

ཁྱེད་ང་འཆ་ན་ངས་ཁྱེད་ལྷག་པོ་ཆ་གི

(你我(对)好的话，我你(对)更加好)

你对我好的话，我对你更加好

ཁངས་བབས་ནི་ལ་ཁ་རྒྱུད་ཟིག་གཡག་ན་ད་ཉན་པ་འཕུགས་
གས་མི་ཉན་གི

(雪下了的上面，风一场吹的话，更加冷得受不了)

下了雪，再吹一场大风，就更加冷

ཕྱིས་ལི་དེ་ཉང་གི་ཁ་ཉན་ནི་ཟིག་མ་རེད་མ། རྒྱུད་དེ་གིས་
ངན་ཐུབས་ན་ད་ཉན་པ་རེ་ངན་ན་བྱད་འགྱུ་གི

这个孩子本来就不听话，你这样惯着他，就越发变坏了

(7) རེ་……། [tse]越……，逐渐。

ཕྱི་ལིང་མཁར་གི་ཕྱི་ན་ནིང་ང་བཞུགས་གི་རེ་མང་ང་བྱད་མིང་……
ཟིག

(西宁市的人去年(地)看越多(往)去了)

西宁市的人、比去年越多了

ཇ་མ་ནང་གི་ཇ་འབྱུང་གི་འབྱུང་ན་རེ་ཁྱུང་རེད།

(茶壶里的茶，喝着喝着越少(的)是)

茶壶里的茶，越喝越少了

以上两例是表示程度随着事物或时间的变化而发展的简单例子，在使用当中能够掌握住它在句子中所处的地位(位置)，就会准确地表达感情。

(8) ཅི་གེ་བྱིག་[tsə ke zək] 稍微，一点儿。

ཇ་མའི་ནང་ན་ཚུ་ཅི་གེ་བྱིག་(དྲི་མ་བྱིག) ར་མེད་གི

(壶(的)里面，水一点儿也没有)

壶里一点儿水也没有

རྒྱུང་གཡུག་དུས་ཅི་གེ་བྱིག་འབྲུག་གི

(风吹(的)时候，稍微冷)

吹风的时候，稍微有点冷

དེ་སིང་ངའི་མག་ཅི་གེ་བྱིག་ཁུ་གི

(今天我的头一点儿痛)

今天我有点儿头痛

ཡི་གེ་ར་ཁ་སྐད་གཉིས་ཀ་ཁྱད་པར་དྲི་མ་བྱིག་(ཅི་གེ་བྱིག)ཡོད་གི

(文字和口语二者，区别稍微有)

文字和口语稍微有点区别

(9) ཅིག་ ཅིག་ ཅིག་[toək toək toək] 较，比较。

ཉིན་དཀར་གན་མ་མ་བབས་ན་ཅིག་ ཅིག་ རྩ་གི

(白天天不下的话，比较热)

白天不下雨的话，比较热

ཟི་མིང་ང་བལྟས་ན་ལན་གྲིག་ ཅིག་ ཆེ་གི

(西宁(把)看的话，兰州较大)

比起西宁来，兰州较大

དུ་བཟོའི་སྐབ་གྱ་ཅིག་ཅིག་ཆེ་གི

我们的学校比较大

上述“ཅི་གི་ཟིག”和“ཅིག་ཅིག”是表示具有一定程度的副词，和前面一、二、四、五、六例比起来，是有一定限度的。

2. 表示范围的

ཆང་མ[tshan ma]全，都。

ཉེ་ནེ་ང[ha ne wo]全，都。

དག་དག[taktak]全，全都。

གྱ་བ་ག་ཅིག[teap tæk]一齐，一起。

ཁེ་རེ་ང[khe re wo]单，只，独。

(1) ཆང་མ[tshanma]全，都。(ཡིས་ཀེ[jeike])

ཅུ་བཟོའི་ཚུ་བ་གི་ཕྱི་ཆང་མ(ཡིས་ཀེ)ཡང་ཡང།

我们小组的人全来了

ཁ་སང་ཕྱི་རྩ་(རྩ)ཡིས་ཀེ(ཆང་མ)བྱད་ཐ།

昨天下午都走了

ཅིག་ཅེ་ར་ཡང་ཁྱག་ར་སྐོས་མ་ཡིས་ཀེ(ཆང་མ)སྐོས་མ་ཡིན།

桌子、椅子、黑板全都是新的

ནང་ཁ་ཚང་མ་འགྱུར་གོ

明天 全都 要去

(2) ཏ་ནེ་བ [ha ne wo] 全；都。

“ཏ་ནེ་བ”与“ཚང་མ”、“ཡིས་ཀེ”的含义和用法相似，它们只是在使用的地区上有区别：“ཏ་ནེ་བ”多在夏河、同仁一带的地区方言中使用，“ཚང་མ”一般都在青海省环海地区纯牧区话中使用，“ཡིས་ཀེ”多在循化、化隆等半农半牧区使用。但它们在各地区均能通用。

(3) དག་དག [tak tak] 全；全都

ཉལ་ན་བོད་རིགས་དག་དག་ཡིན།

(拉萨(在)藏族全都是)

(在)拉萨全都是藏族

ཅུ་བཟོ་དཔོན་སྐད་དག་དག་བཤད་དགོ།

(我们 藏话全 说(的)要)

我们都要说藏话

སྨན་ཁང་དུ་ན་རྒྱལ་ན་པ་དག་དག་རེད།

(医院到了时， 病人 全都是)

到了医院里，全都是些病人

以上例子是表示全部范围的副词，在范围上包括的比较

广泛，数量上比较齐全的说法。排列的位置都在动词之前。

(4) གུབ་གཅིག [təp tək] 一齐；一起。

ཁྱེད་ལུ་འཁྱེད་ཀྱིས་གུབ་གཅིག་ག་འགྱུ།

(你家(往)去的话，我俩 一起 走)

你要回家的话，我们俩一起走

ཁྱིམ་འདྲེབས་གི་རུས་ལུ་བཟོ་(ཙ)་ཙང་མ་གུབ་གཅིག་ག་.....

འདྲེབས་གི་འགྱུ།

(田种(的)时候，我们大家一起种去)

种田的时候，我们大家一起去种

སྐྱུ་ལེན་རུས་ལུ་བཟོ་གུབ་གཅིག་གིས་ལེན།

(歌唱(的)时候，我们一齐唱)

唱歌时，我们一齐来唱

(5) ཁེ་རེ་(པ) [khe re (wo)] 只；单独。

སྐྱུ་ཁང་ནང་ན་ཁྱེད་ཁེ་རེ་ཡིན་ནིས།

(教室里(在)你 单独是吗?)

教室里只你一个吗?

ལུག་ཁྱེད་ནང་གི་མ་མོ་ནག་རྩི་(པ)་ཁེ་རེ་(པ)་བྱས་ག།

(羊群里的 母羊 黑的 单独跑掉了)

羊群里的黑母羊单独跑掉了